higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIENRIGLYN

NASIONALE SERTIFIKAAT

FINANSIËLE BESTUUR: BOERDERY N4

14 NOVEMBER 2018

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 7 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1: DIE PLAASBESTUURSINLIGTINGSTELSEL

1.1 Wetenskaplike boerderybestuur is doelwit-georiënteerde besluitneming of rasionele besluitneming om die boerderyonderneming se doelwitte te behaal. (2)

1.2
- Historiese kostes, opbrengste (fisies asook monetêr) en insette
- Huidige finansiële posisie en die fisiese toestand van die produksiefaktore
- Verwagte kostes, opbrengste en insette (6)

1.3
- Die grootte van die boerderyonderneming, dit is die area en kapitaalbelegging
- Die koste en inkomste vir winsgewendheid en netto waarde.
- Hoe doeltreffend elke produk geproduseer word en redes vir 'n hoë of lae vlak van doeltreffendheid (3 × 2) (6)

1.4
- Voorraad- of bateregister
- Inkomste/ontvangste & uitgawes/betalings
- Fisiese produksiedata
- Personeelrekords (4)

1.5
- Basis waarop bates waardeer word
- Metode toegepas vir die berekening van depresiasie en waardeverminderende bates (2 × 2) (4)

1.6 1.6.1 $D = \frac{CP - S}{L}$ ✓

$= \frac{R(150\,000 - 15\,000)}{5 \text{ jaar}}$ ✓✓

$= \frac{R135\,000}{5 \text{ jaar}}$

= R27 000✓✓ (5)

1.6.2 Jaar 1: R150 000 – R27 000 = R123 000✓
Jaar 2: R123 000 **(Boekwaarde)**✓✓ (3)

1.6.3 Jaar 1: R150 000 – R27 000 = R123 000✓✓
Jaar 2: R123 000 – R27 000 = R96 000✓✓
Jaar 3: R 96 000 – R27 000 = R69 000✓✓
Jaar 4: R 69 000 – R27 000 = R42 000✓✓
Jaar 5: R 42 000 – R27 000 = R15 000✓✓ (10)

1.7 1.7.1 C
1.7.2 E
1.7.3 A
1.7.4 B
1.7.5 D

(5 × 2) (10)
[50]

Kopiereg voorbehou

VRAAG 2: PRODUKSIE- EKONOMIESE BEGINSELS

2.1 Die produksiefunksie toon die verhouding tussen verskeie hoeveelhede spesifieke uitsette en insette aan, terwyl ander insette en toestande konstant bly. (2)

2.2
- Prys van die inset
- Prys van die uitset (produk) (2 × 2) (4)

2.3 Wanneer marginale inkomste gelyk is aan marginale koste (2)

2.4 2.4.1 Dalende koers van vervanging

2.4.2 Konstante koers van vervanging

2.4.3 Vaste koers van vervanging

2.4.4 Stygende koers van vervanging

(4 × 2) (8)

2.5 2.5.1 Komplementêre produkte word behaal wanneer ’n styging in die produksie van een produk ook lei tot ’n styging in die produksie van ’n ander.✓✓ Voorbeeld: bokke vreet blare, verhoed bosindringing en meer gras ontwikkel vir vee. Peulgewasse vang stikstof vas en veroorsaak hoë produksie.✓

2.5.2 Supplementêre produkte word behaal waar ’n verandering in die produksie van een produk geen uitwerking het op die produksie van ’n ander produk nie.✓✓ Voorbeeld: Vee en bokke vreet verskillende goed. Vee wei op gras en bokke vreet blare.✓

2.5.3 Gesamentlike produkte word behaal waar die produksie van een produk outomaties ’n vaste hoeveelheid van ’n ander produk genereer.✓✓ Voorbeeld: skaapvleis en wol of beesvleis en velle.✓

2.5.4 Antagonistiese produkte vind plaas as die produksie van een produk nie net die insette van ’n ander produk eis nie, maar ook ’n nadelig uitwerking op daardie produk het.✓✓ Voorbeeld: Vee en blouwildebeeste wat saam wei – blouwildebeeste is die draers van snotsiekte, ’n siekte wat dodelik is vir vee.✓

(4 × 3) (12)

Kopiereg voorbehou

2.6 2.6.1 Marginale opbrengs = $\frac{\Delta Y}{\Delta X}$ ✓

$= \frac{300 \text{ kg/ha}}{10 \text{ kg/ha}}$ ✓✓

= 30✓✓ (5)

2.6.2 Totale veranderlike kostes (TVK) = Inset × Insetprys✓
= 30 kg/ha × R5,00✓
= R150 kg/ha✓✓ (4)

2.6.3 Gemiddelde veranderlike koste (GVK) = $\frac{\text{Totale veranderlike kostes}}{\text{Produksie}}$ ✓

$= \frac{\text{R150 kg/ha}}{\text{1 150 kg/ha}}$ ✓✓

= R0,13✓✓ (5)

2.6.4 Totale kostes (TK) = Totale veranderlike kostes + Totale vaste kostes
= R150 + R400✓
= R550,00✓✓ (3)

2.6.5 Gemiddelde totale kostes (GTK) = $\frac{TC}{\text{Produksie}}$ ✓

$= \frac{\text{R550}}{\text{1150 kg/ha}}$ ✓✓

= R0,48✓✓ (5)
[50]

VRAAG 3: DIE BOERDERYBALANSSTAAT

3.1 3.1.1 Waar
3.1.2 Waar
3.1.3 Onwaar
3.1.4 Onwaar
3.1.5 Waar
3.1.6 Waar
3.1.7 Onwaar
3.1.8 Onwaar
3.1.9 Waar
3.1.10 Waar

(10 × 1) (10)

3.2 **DIE BOERDERYBALANSSTAAT (soos op 31 Desember 2016)**

LASTE		**BATES**	
Lopende laste Oortrokke rekening by ABSA 25 000✓ Voorsiening vir inkomstebelasting 6 100✓	**31 100**✓✓	*Lopende bates* Kontant in die bank 3 100✓ Kleinkas 200✓ Voorraad (grondstof) 31 000✓ Vooruitbetaalde versekering 1 000✓ Wol aan die skaap 3 500✓	**38 800**✓✓
Mediumtermyn laste Terugbetalingsooreenkoms by Wesbank vir die vragmotor	**10 000**✓	*Beleggings & ander* Koöperasie heffingsfonds	**1 200**✓
Langtermyn laste Verbandlening betaalbaar aan Nedbank	**105 000**✓	*Beweeglike bates* Kantoortoerusting 20 000✓ Tata vragmotor 150 000✓ Geakkumuleerde depresiasie (70 000)✓	**100 000**✓✓
Totale skuld	**146 100**✓	*Vaste bates* Geboue 200 000✓ Geakkumuleerde depresiasie (30 000)✓ Grond besit 1 200 000✓✓ Geakkumuleerde depresiasie (20 000)✓✓	**170 000**✓✓ **1 220 000**✓✓
Netto waarde	**1 383 900**✓✓		
Totale laste	**1 530 000**✓✓	**Totale bates**	**1 530 000**✓✓
		Waarde van gehuurde grond	**60 000**✓✓
		Totale kapitaal benut	**1 590 000**✓✓

(40)
[50]

VRAAG 4: DIE BOERDERYINKOMSTESTAAT

4.1 4.1.1 Bruto produksiewaarde (BPW) verwys na die monetêre waarde van die plaasproduksie oor 'n rekeningkundige tydperk, wat gewoonlik een finansiële jaar dek. (2)

4.1.2 **BPW vir pluimvee-afdeling**

Pluimvee verkoop vir vleis	70 000 ✓
Eiers verkoop aan Checkers	350 000 ✓
Mis van pluimvee-afdeling verkoop aan 'n ander plaas	20 000 ✓
Openingsvoorraad produserende hoenders	150 000 ✓
Sluitingsvoorraad produserende hoenders	250 000 ✓
Versekering betaal vir gesteelde hoenders	25 000 ✓
Pluimveemis gebruik in gewasse	10 000 ✓
Eiers vir eie verbruik	6 000 ✓
Eiers vir werknemers se rantsoene	5 000 ✓
	386 000✓✓ (11)

4.1.3 **BPW vir gewasafdeling** **200 000**✓✓
Mielies vervoer na maalmaatskappy (2)

4.1.4 **BPW vir die plaas as geheel**

386 000
+ 200 000
= **586 000** (2)

4.2 **Jaarlikse verpakkingskostes vir die pluimvee-afdeling**

• Verpakking gekoop gedurende die jaar	20 000 ✓
• Verpakkingsvoorraad aan die begin van die jaar	4 000 ✓
• Verpakkingsvoorraad teen jaareinde	-3 000 ✓
	21 000✓✓ (5)

4.3 **Jaarlikse dieseluitgawes**

• Diesel gekoop gedurende die jaar	30 000 ✓
• Openingsvoorraad diesel	10 000 ✓
• Sluitings- dieselvoorraad	-4 000 ✓
	44 000✓✓ (5)

4.4 **Totale produksie-, bemarkings- en administratiewe uitgawes**

• Elektrisiteit	60 000 ✓
• Voertuigonderhoud	30 000 ✓
• Pluimvee geslag vir arbeiders	15 000 ✓
• Korttermyn versekering	20 000 ✓
• Lone vir permanente arbeiders	70 000 ✓
• Voeraankope	130 000 ✓
• Kunsmisaankope	20 000 ✓
• Pluimveemis gebruik vir gewasse	10 000 ✓
• Eiers vir werknemers se rantsoene	5 000 ✓
• Jaarlikse verpakkingskoste vir pluimvee	21 000 ✓
• Jaarlikse dieseluitgawes	44 000 ✓
	425 000✓✓ (13)

4.5 4.5.1 *Netto plaasinkomste* (NPI) verteenwoordig die gedeelte van die BPW wat as vergoeding vir eie en buitelandse kapitaal oorbly. (2)

4.5.2 NPI = BPW (hele plaas) – Produksie-, bemarkings- en administrasiekostes
= 586 000 – 425 000✓
= R161 000✓✓ (3)

4.6 4.6.1 Plaaswins verteenwoordig die gedeelte van die bruto produksiewaarde wat as vergoeding vir boer se eie kapitaalbelegging, en vir hom/haar as 'n werker, bestuurder en entrepreneur oorbly. (2)

4.6.2 Plaaswins (PW) = NPI – buitelandse kapitaal (Grondhuurgeld + Rente betaal)
= 161 000 – (9 000 + 15 000)✓
= 161 000 – 24 000
= 137 000✓✓ (3)
[50]

TOTAAL: 200

Kopiereg voorbehou